

Hogyan válassz témát a szakdolgozatodhoz?

Miért olyan fontos a témaválasztás?

A szakdolgozat kitűnő lehetőség arra, hogy elmélyedj egy olyan szakterületen, amely a későbbiekben a karriered építi. A szakdolgozat lehetőség a kapcsolatépítésre is, ami az állástalan diplomások korában és országában felbecsülhetetlen érték. A szakdolgozat problémamegoldásra, az érvelés és a mondandód konstruktív felépítésére tanít, amit szintén hasznosnak fogsz találni a karriered során. A szakdolgozat az egész iskolában eltöltött idő leghasznosabb feladata a jövőd szempontjából.

Hogyan válassz témát?

Első lépésben nézd meg, melyik tantárgy tűnt a legérdekesebbnek, nagy valószínűséggel azon belül lesz valahol a témád. Olvass bele a jegyzeteidbe, könyveidbe, keresd azt, ami megfog bennük! Gondolkodj el azon, milyen témáknak van jövője, melyek a szakterület legvitatottabb kérdései (pl.: HR informatikával összefüggő kérdései közül a szakértői rendszerek, az online tesztelés és kiválasztás jövője, a kihelyezés dilemmája és foka, a virtuális HR osztályok és call centerek, stb.).

Erről kérdezz meg nyugodtan egy a szakterületen dolgozót, beszéljess el hozzáértővel a témaválasztásról. Ha ilyet nem ismersz, az nem ment fel! Vannak tanáraid, ismerőseid, az ismerőseidnek is vannak ismerősei, és vannak teljesen ismeretlen emberek is, akiket akár ismeretlenül is felhívhatsz.

Meg fogsz lepódnni, az emberek legnagyobb része segítőkész. Építs kapcsolatokat, hangsúlyozom: e nélkül nincs karriered!

Vigyázz, ne válassz túl előremutató témát, olyat, aminek nincs irodalma. A szakirodalmi áttekintés részben nem tudod majd kritikai elemzésnek alávetni és összehasonlítani a különböző irodalmakat – ami viszont ennek a résznek a lelke és lényege.

Óvatosan válassz olyan témákat, amelyek primer adatokat igényelnek (vagyis saját kutatást). A primer kutatás időrabló, drága és egyedül sziszifuszi munka. A statisztikai adatokat igénylő témáktól is óvakodj, ha lehet, ezek legtöbbször nehezen beszerezhetők. Persze semmi sem lehetetlen, ha van rá időd és energiád.

A legjobb téma olyan, amely egy konkrét cégről szól (kapcsolatépítés!), és amely egy modern technikával vagy vitatott területtel foglalkozik. (Maradva a HR-nél, pl. a teljesítményértékelési rendszer elemzése és továbbfejlesztése egy cégnél, vagy az online keresés és kiválasztás lehetőségei a cégnél.)

Csajj le a közismerten jó konzulensekre, a súlyukat megérik aranyban. Kevés ilyen van. A jó konzulens konstruktív, akadályozás helyett támogat, a dolgozat értékéhez hozzáad úgy, hogy közben nem bosszankodsz rajta, hanem tanulsz belőle.

Aki csak kritizál, de nem javasol, ejtsd! Ha úgy érzed, a konzulens akadékoskodik, az úgy is van. Bízz az ösztöneidben, nem hazudnak. Ha nem vagy megelégedve valakivel, jelezd, jogod van hozzá!

Vigyázat! A témaválasztás eldöntheti a dolgozat sorsát, bukásra vagy sikerre ítélheti, ezért gondosan járj el!

A lényeg: tedd azt, amihez kedved van, írd arról, ami leginkább érdekel. Ha úgy érzed, nem érdekel igazán semmi, akkor az csalhatatlan jele annak, hogy nincs elég információd. Olvass és kérdezz, és egyszer csak rájössz, mi az, amiről szeretnél írni.

A szakdolgozatírás egy nagy kaland! A kérdés csak az, miként éled meg (és át) ezt a kalandot? Mennyi szenvedést, örömet, bánatot, sikerélményt és kudarcot halmozol fel mire az „út” végére érsz.

A következő tippekkel – már ha megfogadod őket – reményeink szerint kevesebb kudarcban és több örömben, sikerben lesz részed!

(Az itt olvasható tippeket nem konzulensek vagy bírálók észrevételei, javaslatai, hanem profi – tucatnyi, több tucatnyi diplomamunkát megírt – szakdolgozatírók tapasztalatai alapján állítottuk össze. Érdemes hát elolvasni, hisz napokkal, hetekkel rövidítheted meg a szakdolgozatírás idejét.)

8 tipp a jó szakdolgozathoz

1. Témaválasztás, cím

2. Célkitűzés

3. A szakdolgozat szerkezete

4. Szakirodalom, kutatás

5. Pontos hivatkozások

6. Szaknyelv használata

7. Mivel szerezheted meg a bírálók jóindulatát?

8. Ábrák

1. Témaválasztás, cím

Fél siker, ha van egy hangzatos címed vagy divatos témád. A divatos téma azt jelzi, hogy ismered a szakmában felszínre került új tendenciákat, technikákat és esetleges vitatott területeket, tükrözi tájékozottságodat és általános műveltség szintjét. Minden szakmának megvannak a saját "divatos" témái, mint pl. a menedzsmentben az üzleti etika és annak új dimenziói, mint pl. az etikai audit, vagy a felnőttképzésben a lifelong learning koncepciója vagy a digitális pedagógia és eszközrendszere. Nem kell mást tenned, csak saját szakterületre, mint kulcsszóra rákeresni és átfutni azokat az újságcikkeket, amelyekre rálelsz.

Néhány hangzatos cím vagy témaajánlat:

- A társadalmi felelősségvállalás szerepének növekedése a vállalatok gazdálkodásában, az etika és profit összefüggései
- Napjaink társadalmi és gazdasági tendenciáinak hatása a vezetői munkára, szerepekre
- Az üzleti etikai előretörése a magyar gazdaságban a nemzetközi trendek tükrében
- Az emberi erőforrás, mint termelési tényező, a HR súlya, szerepe és kiteljesedése a magyar vállalatok gazdálkodásában
- Az emberi erőforrás menedzsment jövője, a virtuális HR, a totális kiszervezés, co-sourcing és társaik
- A magyar munkaerőpiac kulturális jellemzői, kulturális örökségünk a modern menedzsment technikák útjában
- Az állami szféra visszasságai, modernizációja, létszámcsökkentés vagy hatékonyságnövelés
- A fogyasztók megközelítése a globális gazdaságban, a célpiaci marketing hazai és nemzetközi esettanulmányokon keresztül
- A logisztika fejlődése és a magyarországi vállalatgazdálkodásban betöltött szerepe a nemzetközi tendenciák tükrében
- A vevőkiszolgálás a logisztikában, a költségtakarékosság és a magasabb szolgáltatási színvonal ellentéte
- Az outsourcing, a tevékenység-kihelyezés helyes megközelítése és buktatói vállalati esettanulmányokon keresztül
- A reklámetika kialakulása és fejlődése, nemzetközi trendek versus magyarországi helyzet
- A reklám jövője, a nemzetközi tendenciák és technikák begyűrűzése a magyar reklámpiacra
- Az online marketing fejlődése és dinamizmusa, a magyarországi tendenciákkal összefüggésben
- Az e-kereskedelem és az e-gazdaság kialakulása, helyzete és jövője Magyarországon
- A szervezetek közötti és szervezeten belüli konfliktuskezelés módszerei, mediáció versus jogorvoslat
- A magyar munkaerőpiac fejlődése a rendszerváltástól napjainkig, a jelen társadalmi és gazdasági tendenciái és ezek kihatása a jövőre
- A munkanélküliek "elit" rétege: a diplomás munkanélküliek Magyarországon, okok és háttér
- A munkaügyi szervezet hatékonyságának elemzése, javaslatok annak fejlesztésére

2. Célkitűzés

A jó témaválasztás és annak indoklása a dolgozatodnak létjogosultságot ad, a célkitűzés koncepciót. Gondold át a mondanivalód, készíts vázlatot. Anno, a középiskolában négy éven át sulykolták bele a kemény fejünkbe, hogy profi nem ül le programozni terv nélkül, mert a tervezésre fordított idő jelentősen csökkenti mind a kódolásra, mind a tesztelésre fordított időt. Fogadd el ezt és ülj le megtervezni a szakdolid. Írj vázlatot. Először az egészre egyben, aztán külön a fejezetekre is. Az elkészített vázlat természetesen nem szentírás, még sosem volt olyan,

hogyan nem tértem el tőle 1-2 pontban. Közben mindig felmerülnek új ötletek. Tervezés, koncepció, célkitűzés - ne felejtsetd!

3. A szakdolgozat szerkezete

A legtöbb iskolában elfogadják, ha a dolgozat fele "elmélet", vagyis egy szakirodalmi áttekintés, a másik fele pedig a gyakorlati rész, amit viszont általában egy konkrét esetre, cégre, piacra kell szabni. Nézd meg az első pontban a címeiket, mindig kell, hogy legyen benne valami konkrétum: Magyarországon, magyar vállalatok, magyarországi tendenciák - vagy, még jobb, szabd ezt egy általad választott cégre.

Milyen céget válassz? Fontos kritérium, hogy legyen ott ismerősöd és hozzáférhess céges dokumentációkhoz, de az is célravezető, ha egy tőzsdére bevezetett céget választasz, róluk is sok info érhető el. Több iskolában elfogadnak fiktív céget is, sőt, igazság szerint a konzulensednek nem is fontos tudnia, hogy a cég fiktív, egyszerűen ne említsd a nevét (amit természetesen a cégvezető kérésére teszel.:))

A gyakorlati rész funkciója: megmutatja, hogy milyen szinten alkalmazod az elméletet, milyen szinten épült be az elméleti tudás az általad birtokolt ismeretanyagba. Ezt keresik a bírálók, ez a szakdoli írás célja! Ennek megfelelően nem jó, ha a gyakorlati rész és az elmélet teljesen másról szól, vagy a gyakorlati résztől teljesen független, de a témájába vágó elméletet dobsz bele koncepciótlan módon: íratlan szabály, hogy a szakirodalmi kitekintésben feldolgozott elméletet kösd szorosan össze a gyakorlattal.

Egyetemi szint felett (BKE Vezetőképző, doktori fokozat, MBA) alapvetően vagy problémamegoldásról van szó vagy önálló kutatás alapján valamilyen önálló következtetésről. Van kivétel: nemrég írtam egy elmélet-gyakorlat típusú MBA dolgozatot egy olasz egyetemre és ötös lett. Tanulság: tájékozódj ahelyett, hogy vakon dolgoznál.

Általános igazság, hogy a bevezetés vesse fel a problémát, nevezze meg a hipotézist, az elemzési módszereket, indokolja a témaválasztást és mondja el, mi várható a szakdolgozatban, milyen főbb funkcionális egységekből áll, illetve az egyes fejezetek létjogosultságát indokolja. Néha a hipotéziseket külön fejezetben kérik kiemelni. A bevezetés lehet előszó-szerű is, vagyis rávezető, ráhangoló gondolatok a téma egy szélesebb merítéséből. Jól néz ki, ha egy témába vágó idézettel kezdted a dolgozatod.

A tárgyalás tárgyaljon - szinte a teljes további szöveg erről a részről szól, úgyhogy itt ennyit erről.

Az összefoglalás rész a levont következtetéseket, a felvetett probléma legkedvezőbb megoldási alternatíváját, illetve az elemző munka eredményét taglalja (hacsak ez nincs külön fejezetben). Az összefoglalás megint csak lehet egy levezetése a dolgozatnak: a szakterület jövője, rokon szakterületekkel való összefüggése, saját megjegyzéseid, és minden, ami konzisztens módon nem illik be máshova.

4. Szakirodalom, kutatás

A kutatás minden szakdoli alapja. Alapvetően két fajtája van: primer és szekunder. A primer kutatás ritkán követelmény: ez kérdőíveket, mélyinterjúkat tartalmaz, illetve szakemberek telefonos/emails megkérdezését jelenti. A szekunder kutatás pedig a mások által összegyűjtött adatokban kutakodás: erre lesz leginkább szükséged.

Tapasztalataim szerint, ha a kutatást jól végzed, jelentősen lerövidíti a szakdoli írás idejét. Ha elolvastál egy csomó szakirodalmat, újságcikket (mondjuk feltételezve, hogy megteszed), akkor a gondolkodó szervedben megformálódik egy vélemény, egy nézőpont, amit a saját tapasztalataid szemüvegén keresztül látsz. A véleményed ezek alakítják és határozzák meg: a tapasztalatok. Egy olyan ember, akit nem érdekelnek a hírek, nem olvas újságot és soha semmilyen iskolán kívüli tevékenységben nem vett részt, illetve nem is dolgozott még munkahelyen, egész kicsi valószínűséggel fog magas szintű szakdolit írni - egyszerűen hiányzik a tapasztalata, amely az elmélet-gyakorlat közti hidat adja.

Egy vezetés-szervezés témakörű tankönyvben láttam - bár emlékeznék a szerzőre, de nem jut eszembe a hölgy neve -, hogy az első fejezet lényegében leírja a tanulás technológiáját: olvass, állj meg, gondolkozz el, keress példákat rá, újságból, tv-ből, saját tapasztalatból, így a gyakorlatban is tudod majd alkalmazni az olvasottakat. Egy teljesen elméleti tárgyról írva is lehetünk olvasmányosak példákat, kiszólásokat beletéve a szövegbe. Alkalmazd ezt a módszert, amikor szakdolit írsz! Szólj ki nyugodtan a szövegből, helyezd el saját, különbejáratú

véleményedet itt-ott. Ez azt is tükrözi, hogy nem egy Internetről Control-C és Control-V intenzív használatával "megírt" szakdoliról van szó, hanem véres verejtékkel begépelt szövegről!

Fontos! A szakirodalmi kitekintés nem egy könyv visszabiflázása, hanem több különböző szerző azonos tárgyról szóló véleményének összevetése, kritikája. Ezért nem elég egy könyvből írni a szakdolgozatod. (Én az 5-5-5 minimumszabályhoz tartom magam: 5 könyv, 5 újságcikk, 5 Internetes forrás - de ez sokszor lényegesen több.)

Pozitív elbírálás alá esik, ha friss szakirodalmat használsz. Ha az iskolába való felvételnél követelmény volt a nyelvvizsga, az illető nyelvből használj (vagy legalábbis tüntess fel) idegen nyelvű szakirodalmat is. Egy egyetemi szintű dolgozatnál mindezek az alapkövetelmények közé sorolhatók.

Első (saját) szakdolgozatomat megnézve, csodálkozom, hogy elfogadták egyáltalán, mindösszesen 4 (azaz négy) könyvet használtam fel. A legutolsó dolgozatban, gyorsan ellenőriztem, miközben írok, 23-at!

A szakirodalom legyen kellemesen vegyesfelvágott: használj újságcikkeket, amelyeknél a dátumok ha lehet az aktuális évből (mínusz 2-3) származzanak. Ha menedzsmentből írsz, akkor legyen cikk a Vezetéstudományból, ha marketingből, akkor a Marketing Menedzsmentből, ha HR a témád, legyen egy cikk a Humánpolitikai Szemléből vagy a Munkaügyi Szemléből. A szakma legelismertebb lapjából egy cikk szinte kötelező érvényű. Goodwillt jelent számodra. Vedd a fáradságot és menj el egy könyvtárba, másolj ki néhány a választott témakörrel foglalkozó cikket - sajnos ezeknek a lapoknak nagy része nem elérhető az Interneten.

Kutatás szempontjából a következő helyeket nagyon szeretjük:

- www.fn.hu a Figyelő című gazdasági hetilap archívuma, pár cikkhez előfizetői jelszó kell
- www.piac-profit.hu a legjobb, nem kell jelszó, hosszabb, elemző jellegű írományok
- www.hvg.hu regisztráció szükséges, de fizetni nem kell

5. Pontos hivatkozások

Fontosak a pontos hivatkozások, ha egy ábrát vagy egy idézetet veszel ki egy könyvből, tüntesd fel az oldalszámot is. Ha csak a gondolatot használod fel, akkor általában két követelményrendszer van: vagy (Kotler, 2000) formátumban hivatkozol rá, vagy szögletes zárójelbe teszed az irodalmi hivatkozás számát, amit az irodalomjegyzékben ugyanolyan szám alatt szerepeltetsz. [1] Az irodalomjegyzékben szerző szerint ABC sorrendbe kell tenni a műveket.

A szabvány az, hogy a szó szerinti idézésnél oldalszámot is fel kell tüntetni, míg tartalmi idézésnél elvileg elég a pontos forrás. A hivatkozás módja különbözik könyvnél, újságnál/folyóiratnál, Internetes forrásnál, nézzük meg, hogyan:

Könyveknél:

Dolgozat szövege (Kotter, 1999, p. 32) > Irodalomjegyzékben: ABC sorrendben, K betűnél: Kotter, John (1999): Változások irányítása, Kossuth Kiadó, Budapest

VAGY

Dolgozat szövege [1] > Irodalomjegyzékben részletesen: [1] Kotter, John: Változások irányítása, Kossuth Kiadó, Budapest, 1999, p. 32

Folyóiratoknál: Szörényi Ágnes: Tévképzettek, Munkanélküliek friss diplomával, In Figyelő, 2013. október 23., p.57 (vagy ahogy a folyóirat címlapján szerepel a dátum megjelölés, pl. Munkaügyi Szemlénél: XV. évfolyam, 2. szám, p.121)

Internetről letöltött cikk:

pontos link + Letöltés időpontja: 2014. november 20.

A hivatkozásoknál lévő p. 23 helyett alkalmazható a 23. oldal is, bár elvileg az előbbi a szabványos. (A p=pagina, latin, de erre tuti rájöttetek már.)

A szakdolgozatnál is látszik, hogy vannak erős iskolák és kevésbé jók: az erős iskolákban (pl.: Corvinus; az ellenpólus: Zsigmond Király) gondosan és komolyan be kell tartanod a formai követelményeket.

Nem győzöm hangsúlyozni, "szakmai közönségnek" írsz, a formai követelmények betartásával a tiszteletet mutatod feléjük.

6. Szaknyelv használata

Kaptam számos olyan e-mailt, hogy "nem értem, miért dobták vissza, annyit dolgoztam vele". Ha visszadobják, annak mindig van oka. Ezek általában gyakorisági sorrendben a következők: önálló elemzés hiánya (vagy nem hangsúlyozza az illető eléggé, hogy ez és ez az én véleményem, és ilyen és ilyen saját kutatásom alapján gondolom így), tartalmi koncepciótlanság, célkitűzés nélkül írt vagy nem logikusan felépített dolgozat, a szaknyelv hiánya. A szaknyelv hiányáról ordít, hogy közöd nincs a szakterülethez. Számtalan ilyen olvastam és ilyenkor szó szerint sírni támad kedvem. Szerinted ehhez mit szól akkor a tanár, akinek az értékes idejét rabolod valamivel, ami az ő szemében egy fércmunka?

Hogy lásd, pontosan miről van szó, itt egy példa: amikor azt szeretnéd írni, hogy "sok pénzre van szükség ahhoz, hogy valaki elindítson egy ilyen tevékenységet", akkor azt kell írnod, hogy "a belépési korlátok magasak a tevékenység tökeigényes volta miatt". Érted?

7. Mivel szerezheted meg a bírálók jóindulatát?

Követhető struktúrája legyen, ne legyen nagyon mély a strukturális felosztás, segítsd az olvasót minden fejezet elején esetleg azzal, hogy miért tetted bele ezt a fejezetet a szakdolgozatba. Ez a későbbi kritikát is megelőzi ("nem értem, hogy jön ez ide?", "mi a célja a 3. fejezetnek?", "miért pont oda tetted a 4. fejezetet?")

Profi legyen a szerkesztése. Mit jelent ez? A táblázatoknál használd az automatikus formázás funkciót, de ne színezd izléstelenül őket. Jól néz ki egy fejléc minden oldalon, profi dokumentációszerkesztésre utal. Áttekinthető legyen: sorkizárt, min. 1,5-es sorköz, a felsorolásjelek jól látszódnak, használj spéci jeleket ezek a pirinyó "-" jelek helyett. Használj a szövegben kiemelést, a kulsgondolatokat dőlt betűvel, a címeiket, vagy azokat a szavakat, amelyek a szöveg struktúráját adják vastaggal jelöld ki. Ha színezel, ne legyen rikító, a tompa kék, egészen halvány és nem rikító sárga, barna, esetleg a tompa, sötétebb bordó domináljon: az ún. intelligens színek.

Ne legyen tankönyv-ízű. A szakdolgozatot ún. értekező prózában kell megírni, ez azt is jelenti, hogy kicsit elengedheted magad, amennyiben ezt szakmai szinten teszed meg. Lehet benne egész finom humor, irónia - ezzel mintegy jelezve az érzelmi kötődésed a témához. Képzeld el a következőt: állatira otthon vagy mondjuk a programozásban és az a feladatod, hogy a számítógép bekapcsolásáról és a WORD elindításáról írt amatőr dolgozatokat kell olvasnod napi 8-9 órában. Érezz együtt a tanáraidal és próbáld meg őket kirángatni az apátiából: meglesz a jutalom.

A tartalomjegyzéket kérlek ne kézzel csináld! Számtalan ilyen láttam és elkészerítő, hogy ennyire nem ért valaki a WORD alapfunkcióihoz. Használd a címsor1, címsor2, címsor3 betűtípusokat és aztán már megy magától a tartalomjegyzék.

8. Ábrák

Nem kötelezőek, de hasznosak. Nem először kapom vissza a bírálót: "gazdagon illusztrált, igényes munka". Ez olyan, mint a pesti taxisnak adott borralaló, jövőbeni kapcsolatot alapoz meg, és esőben majd nem kell 45 percet várnod kocsira. A tanár is hajlamos lesz jobban értékelni a munkát.

Az ábrák kapcsolódjanak a témához, felesleges ábrákkal pontosan az ellenkező hatást éred el, koncepciótlannak és amatőrnek tartanak majd. Próbáld meg szép ábrákat szerkeszteni, az EXCEL-ben pl. lehet 2D-s és 3D-s grafikont is készíteni, mit gondolsz, melyik néz ki szebben? (Ez költői kérdés volt. J)

Tehetsz bele folyamatábrát, az is jól néz ki: ahelyett, hogy felsorolnád mondjuk a célpiaci marketing három lépését, tegyél bele három szövegdobozt (árnyékkal ellátva, színezve, vagy 3D-ben!) és egy-egy nyilat tégy közéjük, kész az ábrád. (A nyíl is lehet a szimpla vonalka helyett satírozott alakzat, a példának okáért.) Az ábrák legyenek számozva, alatta cím és hajszálpontos forrás. Mi van akkor, ha egy könyv egész fejezetéből készítesz ábrát? Vezetélméletből csináltam egyszer ilyet, a vezetői szerepekből készítettem egy ábrát, ami kb. 30 oldal az Angyal könyvben, ilyenkor a jelölés: p. 23-56.

Mellőzd az alacsony felbontású grafikákat, rossz hatást keltenek. Olyan, mintha az önéletrajzodba beletennél néhány helyesírási hibát. Ha csak ilyened van, inkább ne tedd bele.

Melyik ábrát kell a mellékletbe tenni és melyiket a szövegbe? Általános szabály: ami nehezítené a szöveg megértését, mert elvinne egy más irányba vagy ami egész oldalas lenne, az mellékletbe való.

A leggyakoribb okok, amiért visszadobnak egy szakdolgozatot:

1. önálló munka, elemzés hiánya - összeollózott fércmunka, leíró jellegű, semmi személyes vélemény, amit megalapozott kutatásokra építenél

2. koncepciótlan, strukturálatlan - nincs célkitűzés, nincsenek felállított hipotézisek, csak írsz bele a nagyvilágba

3. nyelvezet - nem a haveroddal beszélgetsz, hanem egy szakmai „közönségnek” adsz elő, tiszteld meg őket azzal, ha már értékes idejük egy részét rád fordítják, hogy megfelelő a „modorod”

4. plágium - valakiről vagy valamiről írtad, vagy valahonnan kimásoltad és peched volt, mert a bíráló ismerte a forrást.

5. Alacsony színvonalú szakmai munka - tárgyi tévedések a szakdolgozatban, a szakmai ismeretek nem érik el a végzős hallgatókkal szemben támasztott követelményeket.

Forrás: www.szakdolgozatiras.hu (letöltés ideje: 2013. 09. 04.)